

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Tavoitteet ja toimenpidelinjaukset on johdettu asianmukaisesti esitetyistä tilannekuvista. Eri tavoitteiden keskinäissuhteita (mahdollisia ristiriitoja tai vastakkaisia vaikutuksia) voisi tarkastella enemmän.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Olen luonnonvarateollisuuden ja -yhdyskuntien kulttuurikysymyksiin keskittyvä ympäristöpolitiikan tutkija. Aikamme ympäristöä koskevat megatrendit on huomioitu strategiassa hyvin. Vähemälle huomiolle jää erilaisten ilmastotoimien (esim. tuulivoimaloiden, akkuminaalikaivosten, tiivistävän kaupunkisuunnittelun) vaikutus kulttuuriperintöön ja perinnemaisemiin.

Kommenttinne lukuun 5.1

Kulttuuriperinnön sosiaalinen jakautuminen todetaan strategiassa eräänä kulttuuriperintöpolitiikan toteuttamisen haasteista. Keskeinen kysymys yhteisöjen ja yksilöiden välisistä ja sisäisistä ristiriidoista koskien erilaisten perintökäsitysten välistä arvojärjestystä käsitellään pintapuolisesti, vaikka se ainakin paikallisesti on usein osallistavan kulttuuriperintöpolitiikan suurimpia esteitä. Etenkin yksipuolisen elinkeinorakenteen paikkakunnilla tiettyjen väestöosien ääni saattaa jäädä vahvan ja julkisuuden ylläpitämisen tradition varjoon. Kulttuuriperinnön sosiaalisen monipuolisuuden edistäminen edellyttäisi 'hiljaisten' muistitiedon entistä kattavampaa keruuta (tutkimushankkeita) ja kulttuuriperinnön eettisen neuvottelun vahvistamista. Vaikka lähtökohta on kulttuuriperintöjen yhdenvertaisuus, kaikissa käytännön tilanteissa perinnöt asettuvat jonkinlaiseen arvojärjestykseen, jonka mukaan myös kaikkien vastuu yhteisestä perinnöstä määräytyy. Siksi on julkisin toimin vahvistettava 'toisien' kulttuuriperintöjen esiintymistä ja hyväksyttävä esimerkiksi se, että saamelaisen kulttuuriperintö ei ole 'vähemmistöperinne' vaan koko Suomen kulttuuriperinnön ydintä.

Kommenttinne lukuun 5.2

Tuli jo yleiskommenteissa, mutta sanottakoon tässä: tutkimusten perusteella ihmiset kokevat huomattavasti helpommaksi hyväksyä ympäristötoimia, mikäli he kokevat sen tapahtuvan reilulla

tavalla. Tässä mielessä esim. luontoa/ilmastoa kuluttavien elinkeinojen kulttuuriperintöä ei saisi laiminlyödä toiminnan rajoittamisen yhteydessä.

Kommenttinne lukuun 5.3

Sisältyy muihin kommentteihin kulttuuriperinnön moninaisuuden ja ristivetojen tunnistamisesta.

Kommenttinne lukuun 5.4

Kulttuuriperinnön taloudellisen hyödyntämisen yhteydessä on tarkkaan arvioitava, ettei kulttuuriperinnön 'kate' ala määrätä sen asemaa kulttuuriperintöjen tosiasiallisessa arvojärjestyksessä.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Perusteellisesti kuvattu. Edelleen korostaisin keskinäisvaikutusten reflektointia.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Voisi olla hyväksi, vaikkapa toimeenpanosuunnitelmassa, pohtia sitä, miten ehkäistään 'kaikkien osallistamisesta' mahdollisesti seuraavaa 'perintöahkyä' ja sen aieuttamaa kuormitusta alan toimijoille.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Toki. Sillä siinä sinänsä tarpeelliset mutta usein abstraktit (ja keskinäissuhteita vähän refleктоivat) tavoitteet joudutaan konkretisoimaan.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Kuulemistilaisuudet, digitaaliset laboratoriot yms. keräävät kyllä hyvin yhteiskunnan aktiivisia ihmisiä kertomaan käsityksiään. Sen sijaan 'äänetömiä' varten on usein turvaututtava perinteiseen kenttätyöhön, mennä koteihin ja kokoontumispaikkoihin. Jos tämä kuormittaa alan toimijoita liikaa (em. perintöahky), voitaneen ennestään aktiivista joukkoa rekrytoida harvemmin.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Itä-Suomen yliopisto ja koko suomalainen tutkijakenttä voi varmasti osallistua em. hiljaisten muistitiedon keruuseen ja luoda käsitteellisiä raameja kulttuuriperinnön sosiaalisen jakautumisen tarkasteluun.

Dhondt Pieter
University of Eastern Finland

Häyrynen Simo

